

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. II. An & qualiter indissolubile sit Matrimonium consummatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

sive ejusmodi Matrimonium speciali privilegiolum fuerit, sive non.

Uterque hic quaeri solet, an extra casum professionis solemnis possit Pontifex iusta de causa dispensare in Matrimonio rato, sic ut uterque conjux possit inire aliud Matrimonium? Resp. Neg. cum Theologis passim, contra plures, tum Juristas, tum Theologos, quos sequitur Sanchez d. 14. num. 2. Ratio est, quod tale Matrimonium sit indissolubile jure naturae vel divino, adeoque à solo Deo solvi possit. Alioquin cur similiter non possit Pontifex dispensare in Matrimonio consummato, aliisque praecipuis divinis aut naturalibus?

Nec obstat, quod varii Pontifices referantur dispensasse in Matrimonio rato, ut de Martino V. & Eugenio IV. refert Antoninus: de Paulo III. Navarrus: de Gregorio XIII. Henriquez qui lib. 11. de Matrimonio cap. 8. num. 11. dicit eum unà dicere cum unde eum dispensasse. Vide Sanchez sup. & alios.

Non obstat, inquam: quia etiam plures Pontifices, ut Innocentius VIII. Adrianus VI. Pius V. teste Petro de Ledesma de Matrim. cap. 33. hujusmodi dispensationes negarunt, existimantes se dispensare non posse. Alii autem Pontifices dispensarunt, secuti in praxi contrariam opinionem, ob gravia mala & animarum pericula, melius existimantes sequi opinionem probabilem, quam malis istis non obviare, neque animabus succurrere.

Ex praxi nihilominus opposita variorum Pontificum sit opinio contraria valde probabilis. Potuit enim Deus, cui plene subditur Matrimonium dissolutio, dedisse, & ex posteriori intelligitur de facto dedisse Pontifici specialem auctoritatem illud dissolvendi, est jure divino indissolubile, ut dedit facultatem dispensandi in votis. Etiam id ipsum suadet ex eo, quod potestas ista favorabilis non videatur restringenda ad casum solemnis professionis. Ad quod tamen responderent Auctores alii, etiam tunc solvi, non à Papa, sed à Christo. Quod autem in votis à Papa dispensari possit, docere fidem. Etsi id non fiat dispensando proprie in lege divina, sed nomine Dei condonando vota, sive jure ex eis Deo acquiritur.

Requiritur tamen consequenter loquendo in hac posteriori opinione Sanchez ad dissolvendum matrimonium ratum iusta causa, non tantum ut licite fiat, sed supposito quod ipsum sit indissolubile jure divino aut naturali, etiam ut valide: sicut requiritur ad relaxandum vota. Iustae porro causae possent esse, primum impotentia consummationis superveniens matrimonio contracto; quae si fuisset antea, habuisset vim impedimenti dirimentis quoad valorem. Secundò, morbus perpetuus superveniens alteri conjugi, ita ut non possent simul

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

commiseri absque periculo & contagio alterius. Tertio, magna inaequalitas inter virum & feminam, aut periculum magni scandali vel damni inter conjunctos, aut perpetuae discordiae inter ipsos conjuges, aliae similes. Quod si etiam causa proportionata adesset, possit Pontifex consequenter loquendo in hac sententia non solum in casu particulari; sed etiam per legem cum statuto dissolvere matrimonium ratum v. g. ob susceptionem Ordinis sacri, &c. et si de facto tale quid statutum non sit.

An consequenter id possit Ecclesia non solum in speciali casu, sed etiam per legem.

QUESTIO II.

An & qualiter indissolubile sit Matrimonium consummatum?

MATRIMONIUM consummatum etiam fidelium esse dissolubile quoad vinculum ob adulterium compartis, adeoque ob illud posse innocentem transire ad secundas nuptias, docent Graeci Schismatici: nec non Lutherus, Calvinus & alii Sectarii recentiores. Quibus praefulerat Erasmus in annot. ad. 1. Cor. 7. fuisse id ipsum probans. Inclinat etiam Cajetanus & Catharinus. Quamvis hi tres iudicium suum submittant Ecclesiae. Lutherus insuper pro sufficienti causa dissolvendi matrimonium allegat molestantem cohabitationem ob frequentes rixas, item diurnam absentiam, vel quod pertrahat conjux conjugem ad peccatum. Hunc impudentiam superans Bucerus ait, posse solvi, quoties uxor se non praebet commodam viro, aut contra: quacumque videlicet de causa invicem displiceant. Quare ita facilius possit dissolvi, quam civiles contractus, qui utique ob solam malitiam alterutrius contrahentium non dirimuntur. Vide Bellarm. l. de Matrim. c. 15.

II. Errores circa praesentem quaestionem.

Sed contra hos errores definit Trid. sess. 24. can. 5. propter haesim aut molestantem cohabitationem, aut affectatam absentiam à conjugis dissolvi non posse matrimonii vinculum. Et can. 7. definit: si quis dixerit Ecclesiam errare, cum docuit & docet, iuxta Evangelicam & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum, Matrimonii vinculum non posse dissolvi, & utrumque videlicet etiam innocentem qui causam adulterio non dedit, non posse, altero conjugis vivente, aliud Matrimonium contrahere, mæcharique eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, & eam, quae dimissa adultero, alii nupsit; anathema sit. Ita porro temperatus Canon (qui alioquin absolute fornicatus erat) ad postulationem Oratorum Venetorum, ne claro anathemate percuterentur Graeci sub suis Praeulibus Romanae sedis parentibus suo more in ditionibus Reipublicae degentes, apud quos in vetustissimo more positum,

12. Veritas Catholica à Tridentino definita docet Matrimonium consummatum ne quidem per adulterium esse dissolubile.

A a a tum,

tum ut dimissâ adulterâ ducatur alia. Ap-
parebat enim cuiuspiam, formulâ hujusmodi
doctrinam oppositam ex parte notam hæ-
reticis, quasi anathema solum caderet super
temerarios doctrinæ Ecclesiasticæ, opti-
mis fundamentis rixæ, vituperatores, esto
ipsa non tamquam expressum dogma fidei
traderetur. Vide Palavicinum l. 22. c. 4. n.
27. & seqq. Qui n. 29. addit Andream Cuesta
Episcopum Legionensem repugnasse, asse-
rendo hanc veritatem esse certam & firma-
tam in Synodo Milevitana, in Sexta Oecumenica,
& in Florentina, adducendoque è Græc.
Clementem Alexandrinum ac Basilium; complu-
resque eorum, qui ad hæccebantur, alio sensu
locutos fuisse, eorum dictis expensis, pa-
lam faciendo. Verùm plura suffragia jam
conferant, quamvis si Cuesta locus lo-
quendi inter primos obtigisset, tantum al-
co numerum affectarum pertractum iri
censuerit Palavicinus, quantus ad refellen-
dam petitionem satisfuisse. Et revera er-
ror contrarius satis adhuc percutitur Ca-
none, prout dispositus mansit. Præterea
Tridentinum in doctrina de Sacramento matrimonii
præmisit: Matrimonii perpetuum, indissolu-
bilemque nexum primus humani generis parens
divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit:
Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea,
quamobrem relinques homo patrem suum & ma-
trem & adheret uxori suæ, & erunt duo in
carne una. Et postea de Christo loquens
ait: Eiusdem nexûs firmitatem ab Adamo tanto
antè pronuntiatam, his verbis confirmavit (quæ
habentur Matth. 19.) Quod ergo Deus coniunxit,
homo non separet. Quod Christus dixit res-
pondens ad petitionem Phariseorum quæ-
rentium: Si licet homini dimittere uxorem suam
quacumque ex causa?

13.
Probatur ex
Scriptura,
& cum quadam declaratione confirmato
Matth. 19.

Probatur II. ex Apostolo ad Rom. 7. ubi
dicitur solâ morte alterius conjugis solvi
vinculum matrimoniale, & conjugem su-
perstitentem tunc demum solvi à lege viri ac
restitui libertati, ut non sit adultera, si fue-
rit cum alio viro. Et I. ad Cor. 7. ait: iis qui
matrimonio juncti sunt præcipio non ego, sed Do-
minus, uxorem à viro non discedere: quod si dis-
cesserit, manere innuptam, aut viro suo reconci-
liari. Et vir uxorem non dimittat. Et infra: Mu-
lier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit:
quod si dormierit vir ejus, liberata est; cui vult
nubat. Unde Augustinus l. 2. de Adult. conjug. c.
4. meritò ait: Hac verba Apostoli toties repetita,
toties inculcata, vera sunt, viva sunt, sana sunt,
plana sunt. Nullius viri posterioris mulier uxor esse
incipit, nisi prioris esse desierit. Esse autem desinet
uxor prioris, si moriatur vir ejus, non si fornicetur.
Licet itaque dimittitur conjux ob causam forni-
cationis, sed manet vinculum prioris, propter quod
si reus adulterii qui dimissam duxerit, etiam ob

Augustino,

causam fornicationis.

Eadem verba Apostoli explicando pul-
chrè profertur Chrysoströmus serm. de libelli
repudiis, ubi inter cetera ait: Quando igitur li-
cebit illi secundas nuptias contrahere? Quando?
tunc ubi à cæena liberata fuerit, quando vir mo-
rietur solum. Chrysoströmus consonat Basilus l. de
vera virginitate post medium dicens: Non au-
tis, quoniam qui dimissam duxerit, mæchatur. Est
enim, inquit, pro culpa dimissa est, vivit tamen
ejus. Quid ergo dimissam perturbas? Cur illi spe-
ritur non das, ut & de his agat penitentiam, que-
rum gratia dimissa est? Et vir à se dimissa sanam
emendationemque miseratus ad se rursus proprium
revocet membrum? Quid emendandi se spatium præ-
ripis, vivente viro sic dimissam ducens? Permitti
inquit, aut ad viventem virum remeare meliorem
factam mulierem: aut certe cum neque vidua, ne-
que uxor sit, pro remissionis causa quæ peccavit in
virum, semper penas dare. Tu cur ansequam pec-
catum suum, pro quo dimissa est, plane intelligere
possis, eam ad conjugium recipiens, impudentem
ad scelera deinceps facis? Nempe vivente viro
alienam adulteras conjugem. Eandem verita-
tem Catholicam tradit Ambrosius l. 1. de A-
brâham c. 4. & 7. & l. 8. In Lucam c. 1. Item
Hieronymus in Epist. ad Amantidum, & in Epist.
ad Oceanum de obitu Fabiola. Et Concilium Mi-
levitanum can. 17. qui est 69. inter Canones
diversorum Conciliorum Provinciæ Afri-
canæ, & à Græcis numeratur 105. inter
Canones Conciliorum Carthagenensium.
Plures alias auctoritates ex variis sæculis
allegat Bellarminus de Matr. c. 6.

Objicitur illud Christi Matth. 19. Qui-
cumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicatio-
nem, & aliam duxerit, mæchatur &c. ergo qui
id facit ob fornicationem, non mæchatur, &
consequenter ad illam causam solvi potest
prius matrimonium. Resp. Neg. priorem
Conf. Verba Christi variè applicantur: nul-
la tamen expositionum favet Hæreticis.
Primò dici potest, particulam, nisi, non sumi
exceptivè, sed simpliciter præcisivè; quasi
dixit Christus: Quicumque dimiserit
uxorem non fornicantem, seu (ut habet
Versio Syriaca) non adulteram, seu (ut habet
Versio Græca) non ob fornicationem, & aliam
duxerit, mæchatur. Cui consonat expositio
Augustini & plurium aliorum, dicitur
Christum fuisse locutum præcisivè, sive
non voluisse asserere, quod ob fornicatio-
nem liceat solvere vinculum, sed quod ex
nulla alia causa id liceat, præcisivè, an non:
idque quia Pharisæi, quibus respondebat non erant
hujus veritatis capaces. Secundò in priori
parte potest subintelligi, ly Mæchatur, hoc
modo: Quicumque dimiserit uxorem nisi
ob fornicationem, etiam & à toro, mæcha-
tur (scilicet quatenus occasionaliter eam
mæchari facit) & si aliam duxerit, etiam
mæchatur. Denique explicari potest hoc
modo: Quicumque dimiserit uxorem suam,
quod

quod non licet etiam quoad cohabitatio- nem & torum, nisi ob fornicationem, & si am duxerit, quacumque videlicet de cau- sa, mœchatur.

Porro sensum, quem præferunt Hære- tici non subsistere, patet: tum quia Marci 10. Christus absque ulla exceptione dixit: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam du- xerit, adulterium committit super eam: & si uxor dimiserit virum suum, & alii nupsit, mœchatur.* Tum quia in Evangelio absolute dicitur: *Qui dimissam duxerit mœchatur;* quod falsum fore falsum, si vinculum prioris matrimo- nii per talem dimissionem solveretur. Tum quia Apostolus 1. ad Cor. 7. uxorem adulteri jubet manere inuuptam, aut reconciliari viro suo.

Obijciuntur II. varii Canones; ut c. Si quis una mulier 31. ubi dicitur: *Potest ip- sam uxorem, quam deprehenderit sibi machi- natam fuisse mortem, dimittere, & si voluerit, aliam ducere.* Et c. Uxor a viro 32. q. 7. de ad- ulterii casu dicitur: *Viro licet ducere aliam.* Et c. Quod propolissit eod. tit. datur facultas nubendi viro patienti periculum incontinen- tiæ, cui uxor non potest reddere debitum. Denique in Concilio Arelatensi l. can. 10. datur solum consilium, ne conjugibus suis adu- teris viventibus aliis accipiant. Resp. tex- tum c. Si qua mulier esse corruptum, & ita legendum: *Potest ipse post mortem uxoris, si vo- luerit, aliam ducere.* Quod è contra negatur uxori ibidem in poenam criminis. Similiter in c. Uxor a viro, quod est desumptum ex Commentario adscripto S. Ambrosio in 1. ad Cor. 7. verba ista sunt de saluatoribus infer- ta, vel sanè subintelligendum est *ly*, *Post mortem uxoris;* ut notat Glossa. In c. Quod propolissit est sermo vel de matre solum de- sponsata, vel de nupta quidem, sed quæ ha- bebat impotentem ante edentem, etsi post conjugium demum detectam. Concilium A- relatense denique dat monitionem de re de- bita, vel consilium ponit pro præcepto.

Sed dubium est, an insolubilitas matri- monii, saltem consummati, oriatur ex jure nature, ut multi volunt, an ex jure divino positivo, ut alii: an denique ex utroque, ut Sanchez, Cominch & plures alii. Dico autem cum his Doctoribus omnimodam insolu- bilitatem matrimonii fundari inchoative in jure nature, & completivè in jure divi- no positivo. Nam in primis aliqua insolu- bilitas matrimonii, saltem consummati, de quo potissimum controversatur, satis fun- datur in illo jure nature, quo prohibentur vagi concubitus inter viros & feminas, aut communicatio uxorum inter viros; quæ alioquin foret licita, per continuam disso- lutionem & contractionem matrimonii: utrumque autem ex se contrariatur rectæ susceptioni & educationi prolis; ad quam proinde aliqua insolubilitas matrimonii est necessaria. Omnimoda tamen insolubilitas

insufficienter in eo solo fundatur: cum ab- solute sufficere potuisset, ut numquam liceret dissolutio facta propria contrahentium auctoritate, aut saltem non nisi in his vel il- lis circumstantiis, v. g. sterilitatis, aut su- pervenientis uni conjugum impotentiæ &c. Unde etsi illa omnimoda insolubilitas sum- moperè inuocat ad sobolem bene educan- dam, & fovendum mutuam amorem, au- tumque in rebus domesticis; adeoque sit inchoative de jure nature, oportuit tamen illam stabilire per aliquam legem po- sitivam.

Hanc porro legem fuisse a Deo latam in principio mundi, probatur, & simul se- cunda pars nostræ opinionis: quia Gen. 2. Deus per os Adami tamquam præconis (ut loquitur Scotus dist. 26. num. 10.) dixit: *Relin- quit homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ.* Quæ verba sic intellexit Tridentinum, immo ipse Christus Matth. 19. ubi eadem verba allegans, indissolubilitatem matri- monii renovat, libellumque repudiij abro- gat, dicens: *Ab initio autem non fuit sic.*

Nihilominus tantæ Matrimonii indisso- lubilitati non obstat, quin Deus tamquam supremus omnium Dominus possit illud in certis casibus dissolvere, permittendo mala quæ inde oriri possent. Quàmvis de facto nullo omnino casu dissolvi Matrimonium Fidelium consummatum, sit apud omnes Catholicos in confesso. Duplici proinde casu solum habet locum dissolutio Matri- monii consummati, scilicet in lege Mo- saica per libellum repudiij quoad matrimo- nia Judæorum, & in Lege nova quandoque quoad Matrimonium infidelium, uno con- juge converso ad fidem.

Quod ad primum attinet Deuter. 24. di- citur: *Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam, & non invenerit gratiam ante oculos ejus propter aliquam fedicitatem, scribet libellum repu- diij, & dabit in manu illius, & dimittet eam de domo sua. Cumque egressa alterum maritum du- xerit &c.* Quæ verba Doctores commu- nius (quibus favet Scotus dist. 33. num. 4. & seq.) sic intelligunt, ut per hunc libellum fuerit solutum ipsum Matrimonii vincu- lum. Quæ explicatio probatur; quia Deus potuit hoc concedere; quod autem de facto viris id concesserit, patet ex absoluta locutione Scripturæ relatæ, cujus verba ad id sunt clara, ut clarioribus uti non poterit; si voluisset Deus concedere rem tamquam licitam. Et sanè non debuisset illud alioquin ex proposito & verbis tam planis inferi ipsi legi: sic enim ma- xima fuisset data occasio peccandi, & verba in plano sensu intelligendi. Quare etiam populus hoc servabat absque timore peccati, aut reprehensione Prophetarum. Confirmatur: quia mulier sic re- pudiata poterat inire aliud Matrimonium, ut aperte indicatur in Deuteronomio supra:

18. Subest disso- lutiō illius potestatis di- vine.

Quæ ipsius solvitur do- plici casu.

19. Primò in veteri lege per libellum repudiij.

Per quem solvatur ipsum vin- culum con- jugale.

ergo prius matrimonium erat solutum. Deinde si nupserat alteri, hoc mortuo, vel ab eodem repudiata, non poterat à priori marito recipi in uxorem, ut ibidem dicitur; quod tamen potius consulendum videretur, si prius matrimonium non fuisset solutum. Denique sic potest intelligi Scriptura, & consonat textui Gentis Judaicæ fragilitati, ac sensui communi Doctorum; ergo sic intelligi debet; cum aliud nil obstat, quod prævaleat aut æquivalet.

Neque hoc mirum videri debet: quia sicut Deus olim dispensavit in polygamiâ; sic potuit dispensare cum ista Gente in insolubilitate matrimonii ad evitandum majus malum, scilicet uxoricidia &c.

Contrarium docent multi Theologi & Interpretes, existimantes Matrimonium per repudium non fuisse solutum, neque etiam repudium licuisse, sed tantum fuisse permissum tamquam minus malum ad vitanda majora mala. Pro quibus

Dices I. Moyses (teste Christo *Matth.* 19.) permisit repudium ad duritiam cordis Judæorum; *Ab initio autem non fuit sic*, ut Christus subdit. Resp. Moyses permisit, id est, nomine Dei concessit, ut liceret, quod ab initio non licebat: idque occasione sumptâ ex duritia cordis Judæorum, ne ex ea majora mala orirentur: quàmvis positive non approbaverit, desiderans potius fieri contrarium.

Dices II. *Malachia* 2. dicitur: *Cum odio habueris, dimitte, dicit Dominus Deus Israël, operiet autem iniquitas vestimentum ejus*: ergo non fuit licitum dimittere uxorem. Resp. Neg. Conf. quia (omissis variis lectionibus & explanationibus hujus loci, quas vide apud Interpretes) videntur illo loco solum reprehendi, qui sine justa causâ uxores repudiabant ex solo odio, vel impudico aliarum affectu.

Ad secundum casum quod attinet, certum est apud omnes, conjugem conversum ab infidelitate posse dissolvere prius Matrimonium, etiam consummatum, per hoc, quod contrahat novum, si alter in infidelitate obstinatus nolit cohabitare, aut saltem non nisi cum injuria divini nominis, vel scandalo, conando videlicet fidelem pertrahere ad pristinam infidelitatem, aliudve mortale peccatum. Ita expressè decidit ab Innocentio III. c. *Quanto*, & c. *Gaudemus*, de *Divortii*. Et colligitur ex Apostolo *I. ad Cor.* 7. ubi ait: *Quod si infidelis discedit, discedat: non enim servienti subiectus est frater aut soror in hujusmodi*. Id est, juxta interpretationem Pontificis & sensum Ecclesiæ, frater aut soror fidelis non subicitur servituti & ligamini prioris conjugii, sed potest illud deserere, & aliud novum conjugium inire.

Nec obstat, quòd Christus *Matth.* 19. renovaverit insolubilitatem Matrimonii: nam

quòd per privilegium exceperit hunc casum in gratiam fidei & religionis, testatur Apostolus supra, & tradit Ecclesia. Idque congruè fecit, ne infideles per conversionem ad fidem cogèrentur ducere vitam coelibem, ad quam tamen Christus neminem voluit obligare, aut timere hujus incommodi à susceptione fidei detererentur.

Non obstat etiam, quòd Matrimonium non possit solvi, quantumvis alter conjugum revertatur ad gentilitatis errorem, ut patet ex c. *Quanto cit.* nam Christus hoc non cõcessit; prout constat ipsi concessisse aliud.

Dixi Matrimonium posse dissolvi per hoc, quòd conversus contrahat novum: non enim præcisè solvitur per ipsam conversionem, sive per Baptismum, ut patet ex c. *Gaudemus cit.* item ex Apostolo supra, ubi hortatur conjugem conversum, ut maneat cum infideli, si hic consentit ei cohabitare: ad id tamen non hortaretur, si conjugium per ipsam conversionem alterutrius conjugum foret dissolutum. Similiter non solvitur prius Matrimonium per hoc, quòd infidelis ineam novum: quia istud privilegium solum est concessum in favorem fidelis. Denique non potest dissolvi per aliud medium: cum maneat verum Matrimonium, quousque aliud ineam ab ipso infideli, juxta c. *Gaudemus cit.* Existimat tamen Sanchez *l. 7. d. 76. n. 9.* cum aliis dissolvi etiam per professionem Religionis approbatam, sicut per illâ dissolvitur Matrimonium ratum fidelium. Sed de hoc postremo ex fide constat, non constat autem esse concessum, ut per professionem dissolvatur ullum Matrimonium consummatum. Sed ex c. *Gaudemus* non habetur, nisi quòd solvatur ex contrahitione novi Matrimonii per fidelis. Neque etiam ad professionem religionis tali casu requiritur prioris Matrimonii consummatum in infidelitate contracti dissolutio, quæ in solius conjugis fidelis favore est concessa. Quare infidelis, qui deberet manere coelex, imputet id suæ pertinacitati, quâ recusat converti. Sanè idem inconveniens sequeretur, si fidelis vellet desinere non nubere, aut emitteret simplex votum castitatis, aut susciperet Ordines sacros: nam infidelis pertinax non posset inire novum Matrimonium, sed carere usu conjugii.

Petes, an si fidelis monitis nolit converti, tamen consentiat cohabitare pacificè sine injuria Creatoris aut pertractione ad peccatum, possit equidem fidelis inire aliud Matrimonium, & per hoc prius dissolvere. Negat D. Thomas, D. Bonaventura & plures alii; eò quòd Apostolus supra dicat: *Si quis frater uxorem habet infidelem; & hæc consentit habitare cum eo, non dimittat illam &c.* Nihilominus oppositum docent plurimi. Et quidem aliqui censent id esse verum, etiam loquendo de antiquo tempore, quo permittebatur talibus cohabitatio: eò quòd illud Apostoli tantum videatur esse cõsiliu, non præceptu;

20. *Etsi multi contrarium opinentur.*

Quorum argumenta dissolvuntur.

21. *Secundò per hoc quòd infidelis conversus ad fidem post Baptismum ineam novum matrimonium, si compar obstinata nolit cohabitare pacificè.*

cepti; praemittit enim: *Ceteris ego dico, non Dominus*: ergo conjux fidelis poterat liberè ab infideli recedere; etsi Apostolus id non uideret ob spem conversionis. Ita colligitur ex *August. l. 1. de Adulter. conjug. c. 13. & 18.* Quia autem spes ista hoc tempore est tam exigua, ut spectatis, ex alia parte incommodis & periculis sibi minùs estimada, idcirco Ecclesia (ut Varrus notat) amplius non permittit, ut conjux conversus ad fidem cohabitaret alteri in infidelitate permanenti. Quare saltè supposita hac Ecclesiae prohibitione, cèsendum esset multò probabilius, posse conjugum sic conversum generaliter inire aliud matrimonium, & prius dissolvere, quando comparmanet in infidelitate obstinata: nam stante hac prohibitione Ecclesiae conjux infidelis nolens converti vellet alterum cohabitare sibi peccantiosè, sicq; pertraheret ad peccatum; adeoque etiam iocunda habet decisio *Innocentii III. c. Quanto cit.* Alioquin *A Lapide in 1. ad Cor. 7.* contendit non reperiri legem generalem Ecclesiae, quòd prohibeatur praetata cohabitatio: etsi *Concilium Toletanum IV.* id prohibeat, quoad Judaeos. Quo supposito rueret fundamentum mox allegatum, in quantum non existeret prohibitio cohabitandi cum his, vel illis conjugibus infidelibus.

QUESTIO III.

De Unitate Matrimonii.

DUPLEX considerari posset unitas Matrimonii. Prima, instituendo comparationem ad idem tempus. Ea; consistit in hoc, quòd Matrimonium debeat esse sic unius cum una, ut non possit idem vir simul habere plures uxores, aut eadem mulier plures viros. Secunda, instituendo comparationem ad diversa tempora. Ea; consistit in eo, quòd post unum conjugis, adeoque cessationem unitas Matrimonii, non contrahatur viculum secundi vel tertii Matrimonii. Priori unitati opponitur polygamia; posteriori verò bigamia, trigamia, tetragamia &c. sive secundae, tertiæ, quartæ aut ulteriores nuptiæ.

Dico I. Polygamia seu pluralitas uxorum (idem à fortiori est de pluralitate virorum respectu ejusdem mulieris) jure divino inhibetur Christianis. Ita definit *Trident. sess. 24. can. 2.* Probatur manifestè ex *Matth. 19.* ubi Christus ait: *Quicumque dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, machatur.* Ubi prohibet duci aliam priori dimissa, adeoque magis (ut notatur c. *Gaudemus, de Divortis*) priori retentà. Idem habetur *Matth. 10. & Luca 16.* ubi dicitur eum, qui priori uxore dimissa ducit aliam, machari, & adulterium committere super eam: quòd non esset verum, si posterior esset ipsius legitima uxor. Unde pariter certum est polygamiam non tantum esse jure divino illicitam, sed etiam irritam

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

quoad secundum conjugium. Et in hoc consistit impedimentum ligaminis dirimeas Matrimonium.

Dico II. Polygamia etiam ab initio mundi fuit illicita jure divino. Ita communissimè Theologi. Et colligitur ex *Gen. 2. Quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adheret uxori suae, & erunt duo in carne una.* Quod Adam instinctu divino dixit: *Adheret uxori; non, uxoribus.* Item, *Erunt duo,* non autem tres vel plures, in carne una; ut notat *Innocentius III. c. Gaudemus, de Divortis.* Unde *Tridentinum sess. 24. in Doctrina Sacram. Matr. ait:* Hoc vinculo duos tantummodo copulari & conjugi Christus Dominus aperius docuit, cum postrema illa verba tamquam à Deo prolata (scilicet in initio mundi per os Adami) referens dixit: *Itaque jam non sunt duo, sed una caro.* Colligitur etiam ex c. *Gaudemus, de Divortis,* ubi *Innocentius III. ait:* Nulli unquam licuit in simul plures uxores habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum. Unde *Nicolaus Papa c. An non districtè 24. q. 3.* factum *Lamech,* qui solus ante diluviu referatur duxisse duas uxores, vocat *adulterium & flagitium.*

Denique id ipsum esse inconveniens doctet ratio naturalis: nam planè recto ordini repugnaret, si una mulier plures maritos duceret, etiam attento bono generationis prolis. Pluralitas quoque uxorum recto ordini non congruit, sed potius, ut æqua sit viri & mulieris potestas in suum & conjugis corpus: adeoque sicut quælibet uxor se integrè tradit viro, sic & vir se tradat mulieri. Idemque congruit utilitati status matrimonialis, tum ad rectam prolis educationem, tum ad sinceriores inter conjuges affectum, tum ad rixas, discordiasque domesticas vitandas. Unde & apud Gentes solitiores non fuit permisa uxorum pluralitas; ut de Romanis notum est, inter quos recepta non fuit opposita permissio, quam *Julius Cæsar* teste *Suetonio in ejus vita* tentaverat inducere. Quare ob hæc & similia inconvenientia Deus ab initio creationis non aliter dedit hominibus potestatem suorum corporum in ordine ad usum generationis, nisi mediante conjugio unius cum una. Quod verò de *Valentiniano Imperatore* refert *Socrates l. 4. Histor. c. 26.* eum, ut ultra Severam conjugem suam superinduceret *Justinam,* legem tulisse & in singulis civitatibus divulgasse, ut cuique volenti liceret duas uxores habere legitimas; fabula est summa levitate concinnata, ut ostendit *Baronius ad annum 370.* Duxit quidam *Valentinianus Justinam,* sed post Severæ prioris uxoris obitum; inquit *Baronius.* Quamvis alioquin error unius Imperatoris amore impuro excecato non prævaleret legibus divinis & Ecclesiasticis, ipsisque civilibus Romanorum, rectæque rationi.

Dico III. Ex divina concessione ante adventum Christi aliquando fuit licita poly-

26. Immo fuit à Deo injuncta ab initio mundi.

27. Inconvenientia ipsius polygamia.

Qua nec apud Gentes solitiores permissa fuit.

28. Polygamia